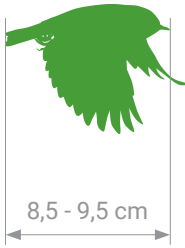

DEEL I

VAN
GOUDHAAN

TOT
KOOLMEES

In vergelijking met de 'zomereditie' van *De slimste vogelgids*, telt DEEL I van deze editie 17 soorten minder. 2 soorten in dit deel zijn wintergasten: **frater** en **grote barmsijs**. Er zijn dus 19 broedvogelsoorten uit dit deel die België en/of Nederland in de nazomer of de herfst verlaten om in Zuid-Europa of Afrika te overwinteren. Dat zijn **buidelmees**, **fitis**, **fluter**, **rietzanger**, **braamsluiper**, **oeverwaluw**, **bonte vliegenvanger**, **spotvogel**, **paap**, **sprinkhaanzanger**, **kleine karekiet**, **blauwborst**, **gekraagde roodstaart**, **tuinfluter**, **bosrietzanger**, **grasmus**, **boomleeuwerik**, **grauwe vliegenvanger** en **huiswaluw**.

DEEL I

Goudhaan	18	Kleine barmsijs	44
Vuurgoudhaan	20	Boomkruiper	46
Winterkoning	22	Putter	48
Graszanger	24	Frater	50
Zwarte mees	26	Grote barmsijs	52
Tjiftjaf	28	Boomklever	54
Kuifmees	30	Kneu	56
Pimpelmees	32	Ringmus	58
Europese kanarie	34	Roodborst	60
Sijs	36	Cetti's zanger	62
Glanskop	38	Zwarte roodstaart	64
Matkop	40	Heggenmus	66
Roodborsttapuit	42	Staartmees	68

Frans: Roitelet huppé
Engels: Goldcrest
Duits: Wintergoldhähnchen

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-----	-----	-----	-----	-----

Verschil geslachten

♂ en ♀ zien er, op één detail na (oranje kruinveertjes bij ♂), hetzelfde uit.

Algemeen

Met een lengte van ongeveer 9 cm en een lichaamsgewicht van gemiddeld 7 gram is de goudhaan de kleinste vogel van Europa. Aanvankelijk werd het vogeltje *goudhaantje* genoemd, een benaming die uiteraard veel beter bij de soort past. Maar tegenwoordig is de officiële benaming dus *goudhaan*. De geslachtsnaam *Regulus* in de wetenschappelijke naam betekent *kleine koning*, verwijzend naar het gouden kroontje. Bij het vrouwtje is dat geel van kleur, bij het mannetje zitten er aan de basis oranje veertjes bij (zie inzetfoto).

Habitatvoorkeur

De soort verkiest naald- en gemengd bos, bij voorkeur dicht sparrenbos. De grootste dichtheden komen voor in homogene bestanden van fijnspar en douglasspar, soms ook in dennenbos. Eén of meerdere sparren volstaan meestal om goudhanen aan te trekken.

Voedsel

Geleedpotigen zoals springstaarten, bladluizen, nachtvlindertjes en kleine spinnetjes.

Nest en nestplaatskeuze

Goudhanen bouwen een dikwandig, bijna kogelrond nest met een doorsnede van 7,5 à 10 cm. Het wordt opgehangen in een vork onderaan het einde van een afhangende tak van een naaldboom. Voor de bouw ervan gebruiken ze groen mos, korstmoss en spinrag.

Broedsel

Doorgaans 7-10 eieren • Twee legsels per jaar.

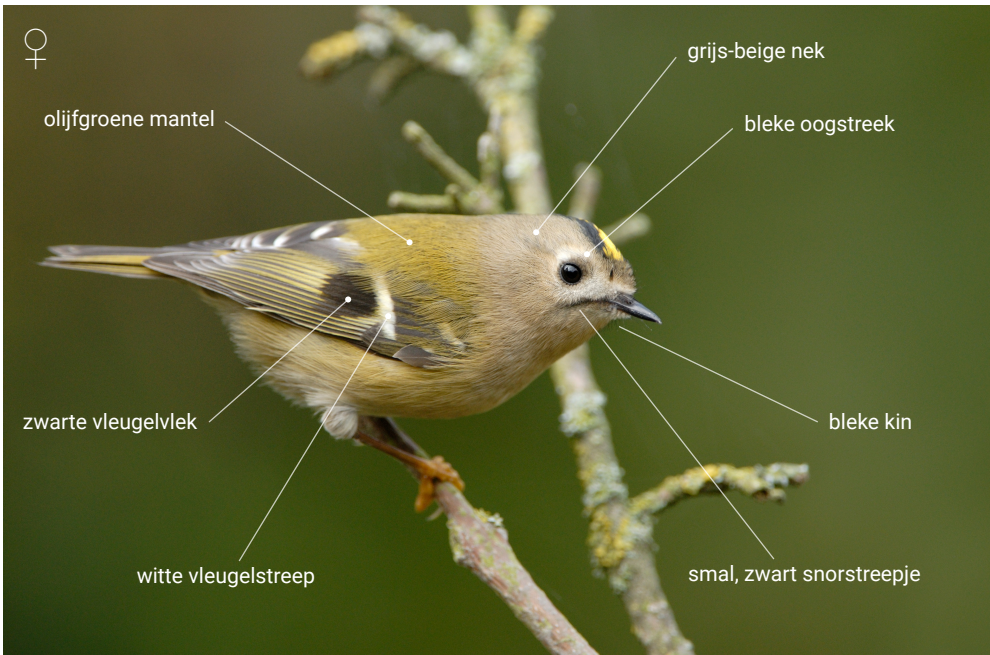
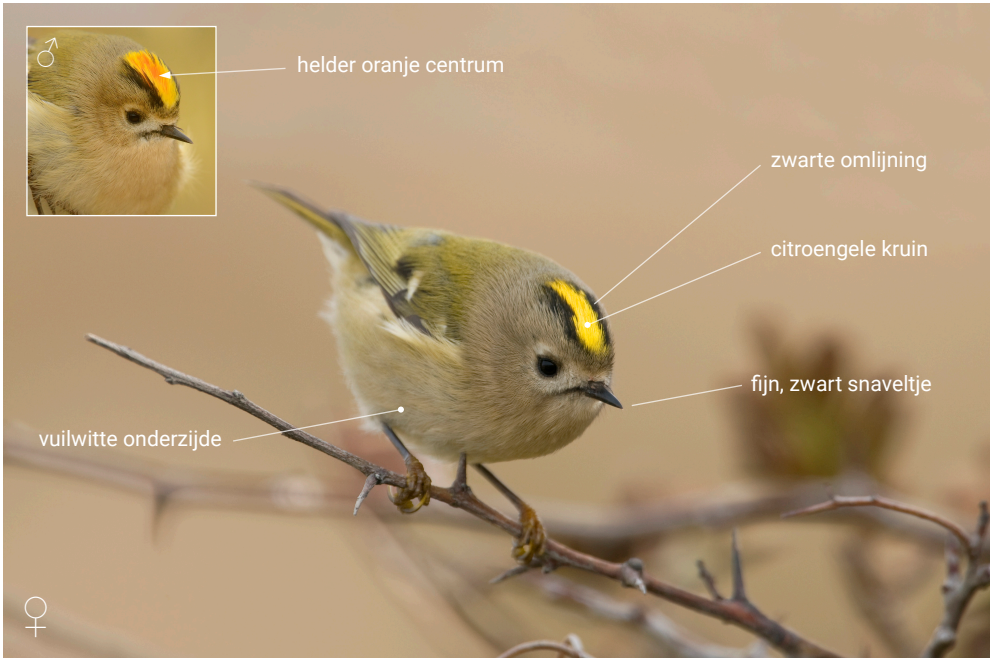
Standvogel of wintergast

Standvogel. Noordelijke vogels komen in België en Nederland overwinteren.

Mogelijk te verwarren met ...

Vuurgoudhaan (20), maar de koptekening van beide soorten is duidelijk verschillend.

Vuurgoudhaan

Regulus ignicapillus

Lengte: 9 - 10 cm

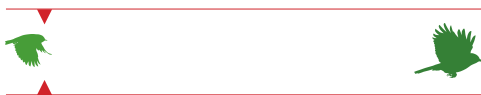
Spanwijdte: 13 - 16 cm

Lichaamsgewicht: 5 - 7 g

Frans: Roitelet triple-bandeau

Engels: Common Firecrest

Duits: Sommergoldhähnchen

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-----	-----	-----	-----	-----

Verschil geslachten

♂ en ♀ zien er, op één detail na (oranje kruinveertjes bij ♂), hetzelfde uit.

Algemeen

De vuurgoudhaan is iets groter dan de goudhaan (18), maar dat verschil is in de natuur niet te zien. Het verenkleed van de vuurgoudhaan ziet er wel gevarieerder uit dan dat van de goudhaan. Hij heeft een wat vriendelijkere en zelfs bandieterige uitstraling. Dat komt door de zwarte oog- en witte wenkbrauwstreep die zeer goed opvallen. Voor de rest verschilt de vuurgoudhaan van de goudhaan nog door de meer egale, groene bovenzijde en de beperktere hoeveelheid grijs in de nek. Ook hij heeft een smalle, zwarte snorstreep.

Habitatvoorkeur

Goudhaan en vuurgoudhaan komen in dezelfde soorten biotopen voor. De algemene beschrijving van de habitat van de vuurgoudhaan is dus dezelfde als die van de goudhaan. De vuurgoudhaan heeft wel een voorkeur voor gemengde bossen met naaldbomen.

Voedsel

Geleedpotigen zoals springstaarten, bladluizen, nachtvlindertjes en kleine spinnetjes.

Nest en nestplaatskeuze

Vuurgoudhanen nestelen op een soortgelijke plaats als de goudhanen, meestal in een naaldboom, een groenblijvende heester of in klimop tegen een boom. Ook het nest lijkt zeer goed op dat van de goudhaan, meestal is het wel iets kleiner en steviger gebouwd.

Broedsel

Doorgaans 7-11 eieren • Twee legsels per jaar.

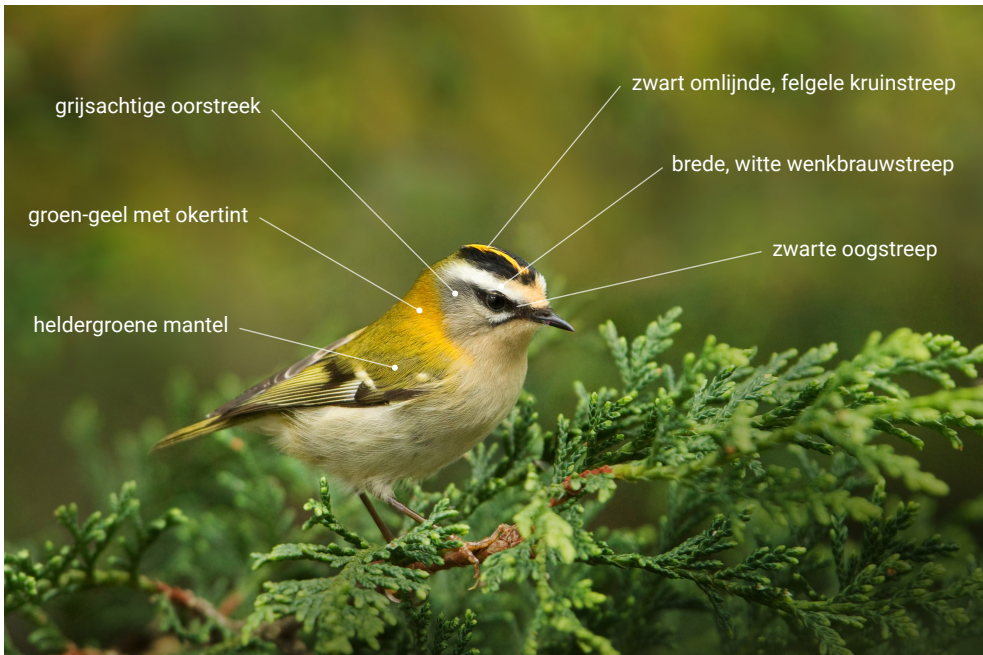
Standvogel of wintergast

Trekvogel (naar Zuidwest-Europa). Herkomst van overwinteraars bij ons is onbekend.

Mogelijk te verwarren met ...

Goudhaan (18), maar de koptekening van beide soorten is duidelijk verschillend.

Winterkoning

Troglodytes troglodytes

Lengte: 9 - 10,5 cm
Spanwijdte: 13 - 17 cm
Lichaamsgewicht: 8 - 13 g

Frans: Troglodyte mignon

Engels: Eurasian Wren

Duits: Zaunkönig

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-----	-----	-----	-----	-----

Verschil geslachten

♂ en ♀ zien er hetzelfde uit.

Algemeen

De winterkoning verradt zijn aanwezigheid vaak door zijn luide, explosieve en melodieuze zang met knetterende trillers, rollers en hoge noten. Het is verbazingwekkend dat zo'n klein vogeltje wel 90 decibel kan produceren waardoor het op een afstand van 500 meter nog gehoord kan worden. Door zijn formaat, de rood-bruin-kaneelgekleurde kleur van zijn verenkleed en de snelle rukjes waarmee hij zich op de grond voortbeweegt, vertoont hij veel gelijkenis met een muisje. Het vaak opgewipte staartje is het belangrijkste kenmerk.

Habitatvoorkeur

De soort komt in een groot aantal biotooptypes voor. Het noodzakelijke element hierbij is de aanwezigheid van voldoende dekking: bossen met veel onderbegroeiing, beken en rivieren met sterk begroeiende oevers, holle wegen, duinstruwelen, hakhoutbossen, enz.

Voedsel

Kleine insecten, maar ook rupsen, spinnetjes, larven en zaadjes.

Nest en nestplaatskeuze

Winterkoningen bouwen hun nest in bijna elk type holte, spleet of halfholte vanaf grondniveau. Ook vaak in klimop. Het is een stevig, koepelvormig bouwsel van dorre bladeren, mos, gras en ander plantenmateriaal. De binnenkant van het nest is bekleed met veren.

Broedsel

Doorgaans 5-8 eieren • Eén legsel per jaar.

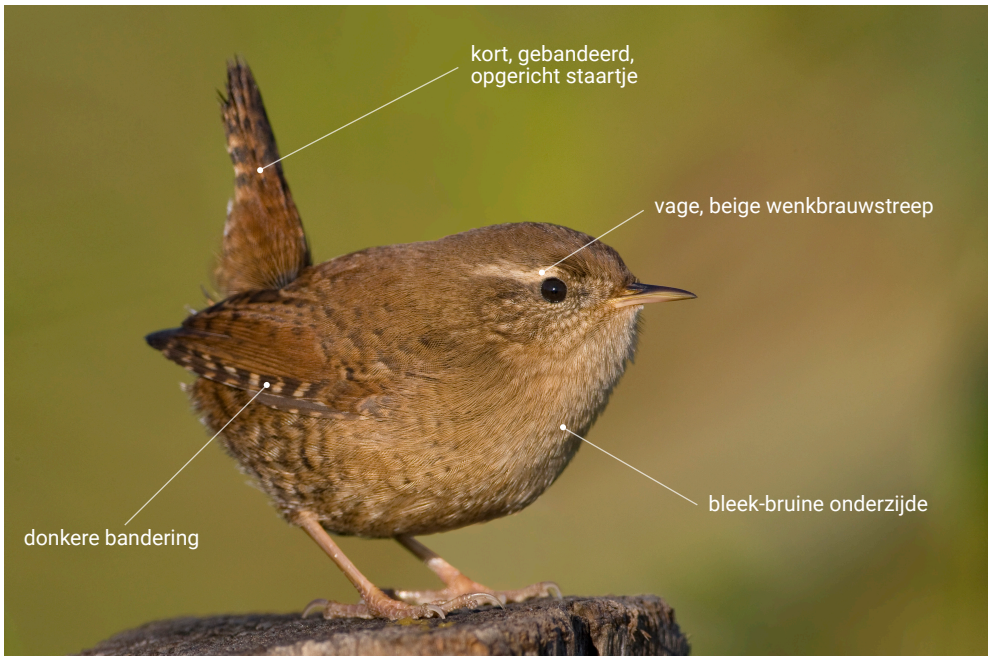
Standvogel of wintergast

Standvogel. Sommige juveniele vogels overwinteren in Frankrijk.

Mogelijk te verwarren met ...

De winterkoning is met enige moeite te verwarren met cetti's zanger (62).

Frans: Cisticole des joncs

Engels: Zitting Cisticola

Duits: Zistensänger

JAN	FEB	MAA	APR	MEI	JUNI	JULI	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	------	------	-----	-----	-----	-----	-----

Verschil geslachten

♂ en ♀ zien er, op enkele details na (snavelkleur, kruin), hetzelfde uit.

Algemeen

De graszanger is niet zo'n bekende vogel bij het grote publiek. Zo te zien aan de categorie van Rode Lijst waartoe hij in Vlaanderen, Wallonië en Nederland behoort, is het een zeer zeldzame of zelfs occasionele broedvogel. Hij houdt er bovendien een verborgen leefwijze op na, maar is wel goed te herkennen aan de zang: een constant herhaald 'tziep'-geluid dat hij vooral tijdens de zangvlucht laat horen. Hij heeft een korte staart en een sterk gestreepte rug. Mannetje en vrouwtje zijn te onderscheiden op basis van koptekening.

Habitatvoorkeur

De soort verkijst open terrein met een knie- tot middelhoge, grazige vegetatie. Uitgestrekte schorregebieden voldoen daar in alle opzichten aan. Ook verlaten kustweilanden die overwoekerd zijn door een hoge, kruidachtige, niet al te dichte vegetatie zijn prima.

Voedsel

Grotendeels insecten zoals sprinkhanen, motten, eendagsvliegen, vlinders en juffers.

Nest en nestplaatskeuze

Graszangers broeden in of bij moerassen en drassige weilanden of in graspollen tussen struiken en open bosterreinen nabij water. Ze bouwen een buidelvormig nestje, met een kleine opening aan de bovenzijde, gemaakt door spinrag rond biezenstengels te winden.

Broedsel

Doorgaans 4-6 eieren • Twee legsels per jaar, soms drie.

Standvogel of wintergast

Standvogel. 's Winters moeilijk waar te nemen omdat er niet gezongen wordt.

Mogelijk te verwarren met ...

De graszanger is 's winters moeilijk met andere soorten in deze gids te verwarren.

